

prilike vržemo vsa svoja spričevala v kot, ne glede na to, da se tudi me lahko udeležujemo v isti meri kot moški v vseh današnjih poklicih v dobrobiti človeštva in napredka, ter ob prvi priliki zamenjamo vse — s kuharico! Saj imamo vendar na stotine dokazov in primerov, da je žena v današnjih težkih časih sposobna biti oboje — odlična učiteljica — dobra uradnica in ob enem dobra mati. Izvajati zna oba poklica z enako vnemo ne glede na to, da visi kot »Damoklejev meč« vselej nad njo: redukcija, penzioniranje in slednjič ob vsaki najmanjši priliki večni neupravičen očitke manjvrednosti in polovičarstva v službi.

Vprašam, ali bi se razmere, v slučaju da se me nismo poročile, v prid brezposelnemu učiteljskemu naraščanju kaj izboljšale? Nikakor ne, kajti vse bi bile v službi in na svojih službenih mestih kot sedaj — in koga bi potem metali na cesto g. B? Morda tudi neporočene učiteljice, ki jih smatrate že z nekaj leti službe za »stare«, čim so poročene.

A kaj bodo rekli one, osiwele, ki so si s svojim dolgotrajnim trudom, v škodo svojih službenih pokoj? Ali naj je ukinitve penzije živcev in zdravja priborile končno težko za primerno plačilo za ves življenjski trud in delo za narod in državo?

Omenjate samo začasno ukinitve penzije. To pomeni zopetno nagromajenje dolga v državnih finančah. Država tudi v boljših časih ne bo mogla poravnati tako ogromnih zastankov — in končno bi v 4—5 letih zadela ista usoda učiteljice nastavljen na račun redukcije že poročenih aktivnih in penzioniranih učiteljic.

Zora Dolar - Tomažič.

NI SI IZMISLIL »KOLUMBOVEGA JAJCA«

Dejstvo, da živi v dravski banovini nad 500 brezposelnih učiteljskih usposoblencev, je potisnilo čemu od naših kolegov, ko je prečital v »Kmet. listu« del govora nekega poslanca o tem predmetu, v roke pero in je napisal z vevro in elanom članek.

Hvalevredno početje je, če skuša kdo najti vsaj delno rešitev problema brezposelnosti vohbe in brezposelnosti med učiteljskimi usposoblenci posebej, prav posebno hvalevredno pa še v slučaju, če se bavijo z zadevo že narodni poslanci.

Sedaj pa pogledimo, kako rešuje te probleme pisec omenjenega članka, gospod B.

Glavne misli članka so:

Pro futuro naj se uvede celibat, in sicer ne samo za učiteljice, temveč sploh za vse državne uslužbenke.

Poročene učiteljice naj se stavijo takoj na razpoložanje. Država naj jim jamči, da bodo ob ugodnejših prilikah dobile vse, kar jim gre po odsluženih letih. Kar velja za aktivne poročenke, naj velja tudi za upokojene zakonske druge. V obeh primerih seveda pod pogojem, da moreva plačati ali pokojnina zadošča za današnjim razmeram nujno potrebno prehrano in druge neobhodne izdatke.

Namesto odpuščenih učiteljic naj se namestijo mlajše brezposelne moči s sedanjo plačo, ne pa s plačo 500 ali 600 Din na mesec, kakor je bilo predlagano.

Tako torej B., oče sedmih hčera, predlaga za učiteljice in državne uslužbenke sploh celibat! In še prav samozvestno ga zahteva: pravi namreč: »V tem pogledu mi lahko kdo dokazuje, kar hoče, ne bo me prepričal...«

— Res imenitno jo je pogodil tovariš B. — namreč za moške. Učiteljice naj vrše isto službo kot moški, ostati morajo neporočene, vrhutega pa naj plačujejo še uslužbenki davke ter prispevajo s tem del premije, ki naj jo prejema v obliki rodbinskih doklad njihovih moških kolegi zato, da skrb prav pridno za naraščaj! Pa naj odgovorimo kratko: Učiteljice vršimo isto službo kot očka B., zato pa hočemo imeti iste pravice kot on, pa prav vse iste pravice!

O delikatnem vprašanju, v koliko bi trpela v slučaju uvedbe celibata doslej oficioelno še povsod — razven v Sovjetski Rusiji, kjer je priznana svobodna ljubezen — veljavna

moralnost, se s kolegom B. ne bom prerekala. Rečem le: O seveda, celibatarke bodo živele kot rimske vestalke, kakopak — popolnoma v nasprotju z ostalim delom njihovih tovarišic iz mlajše generacije in v vzgled njim!

Kar se pa tiče v članku navedene trditve — ki je sicer direktno padla od druge strani — da ovirajo poročeno ženo pri izvrševanju službe, dolžnosti do rodbine, odgovorjam: To velja v enaki meri za poročene moške — v kolikor sploh velja.

Če se uvede celibat za učiteljice, naj se uvede tudi za učitelje!

Stara pesem! Proč z dvojnimi zaslužkarji! To je tudi moje mnenje in mnenje vsakega objektivnega človeka, ki ne pripada temu krogu. Socialna pravičnost pa zahteva prav tako, da se prepovedo vsem državnim uslužbencem postranske službe.

Seveda se pa z gospodom B. ne strinjam popolnoma glede rešitve tega vprašanja. Moje mnenje je:

Spričo vsopovsod vladajoče velike brezposelnosti naj bi veljalo v gospodarskem življenju v obče kot princip, da naj ima v vsaki rodbini le eden od zakoncev pravico do pridobitnega življenja, pa bodisi to mož ali žena. Iz tega sledi:

Učiteljica ali pa učitelj, ki se poroči z učiteljem, oziroma z učiteljico ali pa s kako drugo osebo, ki ima dovolj premoženja ali dohodkov, da bi lahko vzdrževala drugega zakonca in eventualno rodbino, naj se upokoji, oziroma odpusti proti primerni odškodnini iz službe. Če se poroči učitelj in učiteljica, naj jima bo eventualno na prosto voljo dano, kdo od njiju naj zapusti službo.

Učiteljici, ki je poročena z možem brez zaslužka in premoženja, naj se prizna rodbinska doklada za moža in otroke ali pa naj se odvzamejo pro futuro te doklade tudi poročenim moškim državnim uslužbencem. Celokupna vsota teh doklad naj bi se razdelila enakomerno med poročene in neporočene kot povišice plače.

Spričo omenjene brezposelnosti med inteligenco sploh in učiteljskimi usposobljenici posebej je pač tudi v socialnem oziru koristno, če se poroči učiteljica z brezposelnim ter mu pripomore s tem do kosčka kruha. V oigled dejstvu, da moški v obče ni rad materialno odvisen od ženske, bi se itak večina od njih skušala čimprej osamosvojiti, nakar bi nastopile gori omenjene posledice.

Razume se samo po sebi, da naj se mesta, ki se na podlagi članka tovariša B. izpraznijo, zasedejo z brezposelnimi učiteljskimi usposoblenci s popolno plačo, kot to predlaga tovariš B.

Toda nekaj je pa kolega B. pozabil: vsi učitelji(ice), ki imajo polna službena leta, naj bi se takoj upokojili — seveda, naj bi se jim pokojnina brez odloga izplačevala.

Mislím, da bi v članku »Težka zadeva« iznešeni predlogi le na ta način okrnjeni in korigirani odgovarjali današnjemu socialnemu čutu, poziciji, ki si jo je pridobila žena v socialnem in gospodarskem življenju in današnjim razmeram sploh. Vsekakor pa menim, da bi ne bilo napak, če bi se bil avtor članka ki predlaga za učiteljice uvedbo celibata, lahko podpisal s polnim imenom, čeprav njegov članek ni ravno kako »kolumbovo jajce«.

Svetek Pavla.

ŠE ENKRAT...

Da je zadeva, ki polni naš strokoven list, res težka, pričajo številni članki nanašajoči se nanjo.

Mnenja sem, da je pri rešitvi tako težkega problema zavzeti tri točke, ki prihajajo pri tem v poštev. Mislím namreč vprašanje brezposelnosti našega naraščaja, socialno stran ter finančni efekt v našem državnem in narodnem gospodarstvu.

Glede namestitve tovarišev abiturientov je prinesla predzadnja številka našega lista že dovolj konkretna predloga: upokojitev

tovarišev, ki so dosegli oziroma že presegli predpisano službeno dobo, in izpopolnitev vakantnih mest. S tem bi prišli gotovo vsi najpotrebnejši kandidati do toliko začetnega dela in kruha. Pri tem namerščanju bi bilo treba gotovo ravnati skrajno previdno, da se ne nastavijo tovariši(-ice), katerih socialni položaj ne zahteva nujnosti. V bodoče pa bi bilo vsekakor ukiniti privatne učiteljske šole, v državnih pa maksimirati število kandidatov. V nasprotnem slučaju nam grozi v par letih še hujša brezposelnost. Če pride namreč do ponovnega pojava brezposelnosti v naših vrstah, potem bo pač težko najti ključ za rešitev tega problema. To bi veljalo predvsem za naš stan.

Veliko delikatnejše pa je socialno vprašanje. To se pa nikakor ne sme reševati iz ozkosrčnega stališča. Po dosedanjih izvajanjih zastopnikov redukcije poročenih učiteljic izgleda, da bi to vprašanje izginilo s površja, če se uresniči njihova zahteva po redukciji, kakor bi bile ravno one vzrok vsega tega. V tem pogledu bi bilo pritegniti vse stanove in poklice brez ozira na spol.

Tov. B. zahteva odpustitev vseh učiteljic, ki so poročene in to brez vsake pokojnine. Kratkoterminalno naj pustijo službo vse one, ki so pustile v šoli svojo mladost in svoje zdravje. Prepričan sem, da je tudi tov. B. sočustvoval s »Hlapcem Jernejem«, ki je bustil pri gospodarju svojo moč in mladost ter se naenkrat znašel na cesti. Uverjen sem, da tudi on sam ne bi hotel doživeti usode, ki naj po njegovem mnenju zadene njegove tovarišice.

Pa bi dejal morda drugi, naj se upokoji. Kaj bi bilo pa z onimi našimi tovariši(-icami), ki nimajo zakonite službene dobe za pokojnino? Ti, socialno najšibkejši, bi ostali kratkoterminalno brez vsega, kar prav gotovo ni v skladu s socialno rešitvijo tega vprašanja. Trdi se, da nikakor ne gre prejemati

dveh plač. Toda ali je pravičnejše, da prejema samec v višjem položaju 3000 Din in preko, ali pa da prejema zakonca, ki sta grešila samo v tem, da sta se poročila, pa prejemata za to po 2000 Din ali nekaj več? Pri redukciji pa bi bila prizadeta ravno ta dva. Namesto, da zgrabi ribo za glavo, jo je zagrabil tov. B. za rep.

V poštev bi prihajala še sanacija našega gospodarstva, na čemer bi imela korist gotovo v prvi vrsti država oziroma občina.

Po staležu učiteljstva iz leta 1928. je razvidno, da je v dravski banovini poročenih okoli 570 učiteljic. Mirno lahko rečemo, da jih je vsaj 300 poročenih z učitelji. Danes je to število gotovo že daleč prekoračeno. Teh 300 učiteljic nima lastnega stanovanja in tudi ne prejema stanarine niti drv od strani občin, niti ne prejemajo zanje možje deklade. Če računamo najmanjšo stanarino 150 Din ter rodbinsko doklado po 140 Din vidimo v tem pozitivni letni prebitek ca 900.000 Din in to samo v dravski banovini, ne vstevši pripadajoče vsote za kurivo. Pozitiven prebitek pri redukciji pa je dubiozen, ker moramo vsekakor računati s pokojninami reduciranih in plačo novonameščenih.

Mislím, da so to precej realna dejstva, ki jih bo moral vsakdo, ki bo hotel to »težko zadevo« pravično rešiti, vsekakor vpoštevati, ne glede na resna in resnična dejstva, ki so bila iznešena že pred tem.

Zadeva, ki dela to »težko zadevo« še težjo, pa je tudi ta, da so zastopniki redukcij najbolj energični v naših lastnih vrstah. Dvomim, da bi bili ti tovariši ravno tako odločni, če bi imeli biti pri tem sami prizadeti. Gotovo pa bo imela pri tej odločitvi glavno besedo sekcija JUU, katere predlogi so gotovo socialnejši kot onih posameznikov — ne mislim tu ravno tov. B., iz katerih govori, skoro bi dejal — zavist —, ki nikakor ni upravičena.

J.

Splošne vesti

— **Težka zadeva.** Ker so bili v dosedanjih člankih objavljeni v predmetni zadevi vsi tehtni in možni razlogi za in proti, zaključujemo z današnjim listom nadaljnja priobčevanja zadevnih dopisov, posebno še iz razloga, ker so nekateri povsem osebnega značaja. Ponovno poudarjamo, kar je bilo že pri prvem članku omenjeno, da so vsi objavljeni dopisi osebna mnenja naših članov, ne pa naziranje sekcije JUU ali uredništva. Oficioelno stališče o tem vprašanju je zavzela skupščina.

— **50% popust učiteljem režiserjem pri predstavah v Narodnem gledališču v Ljubljani.** Na prošnjo sekcije je dovolila uprava Nar. gledališča učiteljem, ki delujejo kot režiserji ali igralci na odrih naših kulturnih društev izven Ljubljane, 50% popusta pri obisku predstav Nar. gledališča. Izvzete so le premijere, predstave z gosti in prvi dve repitzi operet. Postopek za dosego popusta je naslednji: Vsak član, ki pride z dežele v Ljubljano, naj se zglaš dopolne v pisarni gledališke uprave v dramskem gledališču. Tam predloži potrdilo društva, pri katerem sodeluje kot igralec ali režiser, na kar dobi izkaznico za 50% nakup vstopnice. Lahko se to opravi tudi pisмено in gledališka pisarna izroči potem dotično izkaznico direktno gledališki blagajni, kjer pove dotičnik svoje ime in se izkaže z uradniško legitimacijo.

— **Zadruga »Dom učiteljic«** vabi svoje članice na sestanek, ki se bo vršil v nedeljo 12. t. m. ob 10. uri v čitalnici JUU v Frančiškanski ulici.

— **Krožek upokojenega učiteljstva v Mariboru** se je v zadnjem času razveseljeval poživil in pomnožil. Zbira se vsak prvi četrtek v mesecu k rednim sestankom v dvorani Nabavljalne zadruge drž. uslužbencev na Rotovškem trgu. Sestankov se udeležuje nad 40 tovarišev in tovarišic ter vdov umrlih tovarišev. Tistih par uric jim poteče v prijetnem kram-

ljanju in obujanju spominov na nekdanje čase. Razen tega pa se pečajo tudi z resno sedanjostjo. Tako so si med seboj izvolili poseben odsek, ki ima nalogo, da poišče potrebne informacije glede prejemkov, ali pa uravnave prejemkov po umrlem zakonskem drugu. Tudi v drugih stanovskih zadevah daje navodila in nasvete. Večina upokojenega učiteljstva v Mariboru je tudi pristopila k novo ustanovljenemu društvu drž. upokojencev v Mariboru. To društvo je že izposlovalo razne bonitete svojim članom n. pr. zdravniško oskrbo, zdravila, gledališče itd. po nižani ceni. Krožek upokojenega učiteljstva vodi tov. Ogorelec.

— **Še o koncertu drž. učit. šole ljubljanske v Novem mestu.** V mojem poročilu o koncertu ljubljanske drž. učit. šole v Novem mestu je v čistopisu izostalo sledeče: Presenetila me je jasna izgovorjava tako, da je vsak, čeprav pesmi ni poznal, razločno razumel besedilo, česar ne najdeš tako kmalu pri najbolj-ših zborih.

Marinč.

— **Nova ljudska igra.** Ernest Tiran je napisal ljudsko igro »Razbojnik Guzaj«, ki je dosegla že lepe uspehe na raznih podeželskih odrih. Kakor čujemo, se mnogo odrov poteguje zanj. Igra pa tudi to zasluži, kajti obdelava ljudsko snov v poljudni in prikupni obliki. Dejanje je vzeto iz rokovnjaških časov, ima pa igra brez dvoma več notranje vrednosti kakor ljudske igre s podobno snovjo. Tov. Tiranu gotovo ne bo težko najti založnika zanj. Tedaj prinesemo podrobnejšo oceno o njej.

R.

Učitelj, tvoj krog leti,
živ kronometer sam si ti,
za malco komaj čas zaleže —
pa »Daj-Dam« aparat ti ustreže.

Trboveljski slavčki

Suligojev mladinski zbor se pripravlja, da prejme ognjeni krst v deželi, kjer je muzika tako rekoč doma. Ocene zadnjega koncerta nam ustvarjajo vero, da bo krst častno prestal in prinesel s tujine priznanje jugoslovenske pesmi in slovenske pridnosti, temeljitosti ter vztrajnosti.

In ker je to delo, delo učitelja, se bomo uspeha dvakrat razveselili in bomo mislili na to, da take in podobne afirmacije našega stanu ne smejo vsahniti, temveč da se še novi viri odpro.

Zato je treba, da ravno mi poudarimo in podčrtamo pozitivno vrednost tistih, ki s svojim delom dvigajo ugled našega stanu. Ne smemo pa na drugi strani pozabiti tistih, ki so nam te delavce ustvarili. Prislovica o črnucu, ki je storil svojo dolžnost, ne sme zaiti v naše vrste.

Opazam namreč, da ob priznanjih kaj radi pozabimo na duhovne očete naših uspehov. Za ustvaritev zbora Trboveljskih slavčkov ni bila potrebna le Suligojeva praktična roka, temveč je bilo potrebno tudi Kumarjevo 15 letno delo.

Petnajst let je približno tega, ko se je v Kumarju vzbudila misel vzgojiti z učiteljskim pevskim zborom učitelje-pevovodje mladinskih zborov.

In dvanaest let je tega, ko so se izdale na Kumarjevo iniciativo »Otroške pesmi«, ki so izšle na njegovo pobudo in ki so prvi korak v novo smer glasbene mladinske literature. Ta zbirka je bil prvi Kumarjev vidni uspeh trajne veljave glede na mladinsko slovstvo.

Tudi trboveljski zbor je posredni sad Kumarjevega truda. Suligoj je bil prvi, ki je Kumarjevemu trudu znal dati praktično obliko. S svojo znano organizacijsko silo, energično roko in praktičnim pogledom mu je to tako uspelo, da bo težko našel sovrstnike v učiteljskih vrstah.

Po izdaji »Otroških pesmi« ni Kumar obstal sredi poti. Vse njegovo nadaljnje delo je bilo posvečeno tudi misli, kako poglobiti in v dovršenost usmeriti mladinsko glasbeno literaturo. In je dosegel, da je danes njegovo ime v najtesnejši zvezi z mladinsko glasbeno literaturo ne le pri nas Slovincih, temveč tudi med Hrvatini in Srbi. Šele, ko so naš glasbeniki spoznali, da eksistira zbor, ki bo njihove mladinske kompozicije izvajal, se je ustvarilo zanimanje za mladinsko pesem ne le pri nekaterih, temveč pri vseh komponistih, in se je začela glasbena mladinska literatura dvigati in je dosegla tisto višino in tisto preprostost, ki danes tako učinkovito in lepo izzveneva iz mladih ust Trboveljskih slavčkov. Kumarjeva umetniška individualnost je pri tem premonogokrat prestala težke preizkušnje. Njegov učiteljski zbor je pel vse, karkoli so naši komponisti ustvarjali del, ki so imeli umetniško notranjo vrednost. Koncesij nasproti več ali manj konzervativnemu občinstvu ni delal. In tako so imeli naši skladatelji priliko dvigniti in izčistiti svoje produkte do umetnin, ki jih Suligojev zbor danes izvaja.

Ali Kumarjeva zveza s Trboveljskim zborom je še tesnejša. Kumar stoji Suligoju ne sebično in neprestano ob strani: bodisi glede sestave programa, bodisi glede preskrbe materiala in bodisi glede izvajanja. Še več: Pred vsakim koncertom osebno preizkusi zbor in mu da potrebno umetniško notranjo

vrednost. V tem dejstvu se ne kaže Suligojeva nezmoglost, temveč njegovo hvalevredno stremljenje, da vsestransko dvigne zbor do čim višje stopnje. Ako bo šel to pot, nam bo dal še marsikaj velikega.

In vendar: Ne spominjam se, da bi bila kaka kritika pravično poudarila poleg Suligojevih zaslug tudi Kumarjeve.

Trboveljski pevski zbor bi se bil morda ustvaril tudi brez Kumarjevega petnajstletnega dela in brez njegove umetniške potence, ali takih uspehov bi ne bil nikoli žel, kot jih danes žanje.

Zaradi tega bodimo pravični vsaj mi, če drugi niso. Bodimo hvaležni Suligoju, ki nam je dal Trboveljske slavčke, Kumarju pa, da nam je vzgojil Suligoja. Oba sta naša. Njuni uspehi so tudi naši uspehi. Prvemu želimo, da bi njegova pot po češkoslovaški bila triumfalna, drugemu pa, da bi njegovo delo na čelu Učiteljskega zbora rodilo še novih sadov.

J. Ribičič.

Knjige Kmetijske matice

»Kmetijska matica« je poklonila tudi letos svojim udom štiri knjige: »Veliki koledar Kmetijske matice za leto 1933.«; Miloš Stiblerjevo: »Zadružništvo«, II. del; inž. I. Teržana: »Več dobre krme« in Ivana Albrehta povest: »Dom na Slemenu«.

Kakor že prejšnja leta, tako je tudi letos postregla »Kmetijska matica« z izbranim in poučnim gradivom svojim udom. Ker se učiteljstvo živo zanima za težnje in potrebe našega kmetovalca, pa tudi zato, ker bo našlo učiteljstvo v teh knjigah marsikaj porabnega za pouk v narodnih, še več pa za pouk v kmetitsko - in gospodinjisko - nadaljevalnih šo-

lah, se hočemo nekoliko pomuditi pri teh publikacijah.

»Veliki koledar Kmetijske matice« je letos pred vsem posvečen naši občinski upravi. Možem, ki je naloženo poizrtvalno delo v naših kmetijskih občinah posebno županom in svetovalcem, bodo navodila in nasveti dobro služili in jim lajšali izvrševanje naloženih poslov, kar je danes še posebne važnosti.

Ravnatelj Anton Rupnik razlaga poljudno in razumljivo predpise iz jugoslovenskega zakona o državljanstvu v zvezi s predpisi o domovinstvu ali pristojnosti v domovno občino. Ker je nepoznanje tega zakona in napačno postopanje pri sprejemanju tujih oseb v domovno občino povzročila marsikateri občini nepotrebne sitnosti pa tudi stroške, je poznavanje teh predpisov zelo važno.

V današnjih, za vse občinske uprave težkih časih, je prav primeren in poučen spis Franca Gorkiča o občinskem gospodarstvu. Pisatelj podrobneje razpravlja o občinskem proračunu, obračunu, občinski blagajni, občinski imovini in posojilih. O stvareh, ki v živo zadevajo vse občine.

Poleg drugih poslov morajo biti zlasti občinski blagajniki točno poučeni o predpisih pravilnega odtegovanja poslovnega davka. O tem važnem predmetu govori Leopold Groselj. O glavni in mestni kontroli kot nadzornem oblastvu in računskem sodišču naših občin daje pojasnila računski preglednik glavne kontrole Karl Vitori.

O gradnji, vzdrževanju in upravi cest poroča pregledno in izčrpno ing. M. Dekleva.

Ker je skrb za šolstvo in vzgojo državljanov brez dvoma ena največjih in najvažnejših nalog, je razložil nadz. Skulj Andrej dolžnosti, ki jih imajo za gradbo in vzdržev-